

Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsauksen 2021 julkistamiswebinaari, Luke Miltä näyttävät Suomen maa- ja elintarviketalouden markkinat?

Aika: 25.5.2021

Paikka: Luke etäyhteydellä

Asiasanat: *suhdannekatsaus, liha-, maito- ja viljamarkkinat, puutarhatalous*

Lisätiedot: Kaija Vesanen, etunimi.sukunimi@satafood.net, gsm 050 5994102

Luonnonvarakeskuksen (Luke) järjestämässä maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsauksen julkistuswebinaarissa 25.5.2021 julkistettiin maataloussektorin ajankohtainen tilanne liha-, maito- ja viljamarkkinoilla sekä puutarhataloudessa. Kalapuolen katsaus on tulossa myöhemmin erikseen.

Maitosektorin tilanteesta kertoi erikoistutkija **Olli Niskanen**, jonka sanoma tiivistyi esityksen otsikossa Maitoa juodaan vähemmän, mutta syödään enemmän. Kotimaisten maitotuotteiden kysyntä oli vahvaa vuonna 2020. Maitotuotteiden myynti ruokakaupoissa kasvoi koronan takia, mutta ruokapalveluissa oli vastaavasti vähennystä etätyön vuoksi. Kauppatase parani, vienti kasvoi ja tuonti väheni. Tärkeimmät vientimaat ovat Ruotsi, Kiina ja Ranska. Tuonti Suomeen on pääasiassa juustoja. Maitotilojen määrän väheneminen jatkui 7 % vuosivauhdilla. Vuoden 2020 lopussa maitotiloja oli jäljellä enää 5566 kappaletta, niistä luomussa 139 tilaa.

Erikoistutkija **Csaba Jansik** kertoi vilja- ja lihamarkkinasta. Kaikissa viljoissa on saavutettu 2010-luvulla omavaraisuus. Korkea omavaraisuus ilmenee ulkomaankaupassa minimaalisena tuontina ja kasvavana vientinä. Vehnän tuotannossa syysvehnän osuus kasvaa. Rukiin tuotantoala vakiintuu ja tuotantosopimusten merkitys kasvaa. Suuri merkitys on hybridirukiin viljelyllä, ruista riitti myös vientiin. Kauran elintarvikekäyttö kasvaa edelleen ollen nyt 152 000 tonnia, satovuodella 2021/22 sen odotetaan kasvavan 168 000 tonniin.

Öljykasveilla on satoriskejä ja niiden hinnan pitäisi olla kaksinkertainen viljaan verrattuna, jotta viljely kiinnostaisi. Rypsilä ja rapsilla omavaraisuusaste on laskenut huolestuttavasti. Öljynpuristuksen raaka-aineen kotimaisuusaste oli vuonna 2020 vain 28 %. Öljykasvien viljelyalue on kuitenkin laajenemassa Vakka-Suomesta.

Herneen viljely on reippaassa kasvussa, jonka taustalla on satovarmuus, lajikekehitys ja soveltuvuus rehuihin. Härkäpapu on herkkä kuivuudelle ja lisäksi siinä on haitta-aineita. Soijan käyttöä on vähennetty. Kotimaiset valkuaislähteet rypsi, rapsi, herne ja härkäpapu korvaavat sitä täydennysvalkuaisena. Suomesta viedään soijarouhetta Norjaan kalanrehuksi.

Suomen nurmialasta 18,7 % oli luomussa vuonna 2020, viljasta 4,6 %, öljy- ja valkuaiskasveista 10,2 %. Viljan hintaero Saksaan on noin 20-30 €/tonni. Ero johtuu siitä, että Suomi on viljakaupan suhteen saari. Korkea omavaraisuusaste alentaa hintoja.

Lihapuolella kuluttajatrendit ovat osuneet sianlihaan. Siipikarjapuolella kysyntä ja tarjonta kasvavat. Naudanlihan kulutus on pysynyt ennallaan. Suomessa lihankulutus on EU:n lihankulutuksen

keskitason alla. Suomesta viedään lihaa Kauko-Itään; Kiinaan, Etelä-Koreaan ja Uusi-Seelantiin. Suomesta viedään kuitenkin halvempia ruhonosia kuin mitä tänne tuodaan, joten saldo on negatiivinen. Naudanlihan ja siipikarjanlihan omavaraisuusaste laskee. Erityisesti broilerinlihan tuotanto on jäänyt kulutuksen vauhdista.

Aiheesta marjantuotanto murroksessa - kuinka puutarhamarkkinoilla menee kertoivat yliaktuaari **Anna-Kaisa Jaakkonen** ja yrittäjä, tutkija **Anu Koivisto**. Vuosi 2020 oli ennätysellisen lämmin. Juuressadot olivat hyviä ja kasvihuonetuotanto hyvässä kunnossa. Tunneliviljelyä oli 81 hehtaaria. Tunneleissa viljeltiin mansikkaa ja vadelmaa. Puutarhatuotteiden sato käytetään pääosin kotimaassa, paitsi tarhahernettä menee Italiaan. Euroopan maatalous tarvitsee työvoimaa EU:n ulkopuolelta – työvoiman kohtelu kuitenkin vaihtelee. Myös Suomesta on aiemmin lähdetty töihin naapurimaihin, Ruotsiin mansikkamaille, autotehtaisiin ja sairaaloihin sekä Norjan kalanjalostuslaitoksiin. Kasvihuonetuotannossa työvoimasta yli 30 % on ulkomaalaisia, avomaalla yli 50 %. Hyvät ja luotettavat kausityöntekijät ovat tärkeitä puutarhatuotannolle. Ulkomaalaista työvoimaa tulee pääasiassa Ukrainasta ja Venäjältä.

Marjoista herukoiden kokonaissato alenee kulutustottumusten muuttuessa, koska kotitalouksissa ei enää säilötä. Mansikan tuotanto on kasvussa tuoremarjojen kulutuksen kasvun myötä. Satotaimien ja tunnelikasvatuksen avulla satokautta on saatu pidennettyä. Mansikkaa tuodaan toukuussa ennen satokauden alkua Belgiasta ja Espanjasta. Mansikan hintataso on nousussa, mutta syysmansikasta ei vielä osata maksaa.

Kotimainen kurkku on korvannut tuontia. Kurkulla hintatrendi on tasainen ja tomaatilla laskeva. Kasvihuonevihannesten kotimainen käyttö on lisääntynyt. Jalostusarvon nostomahdollisuuksia esityksessä nähtiin erikoistomaattien ja vihannespuolivalmisteitten kohdalla.

Korona polarisoi ruokamarkkinoita - vaikutukset ruoan ostoon ja kulutuskäyttäytymiseen oli erikoistutkija **Terhi Latvalan** aiheena. Ensimmäisenä koronavuonna talous supistui vain 3 %. Ihmisistä kuitenkin joka viides koki, että taloudellinen tilanne on heikentynyt. Ruoan vähittäismyynti kasvoi 7,3 % ja näyttää siltä, että säästöt on tehty muualta kuin ruuasta. Horeca – ja Food Service-myyntissä menetystä tuli paljon. Ruoan verkkokauppa kasvoi kolminkertaiseksi, mutta on silti edelleen vain 3 % liikevaihdosta. Luomutuotteiden kokonaismyynnin kasvu oli 9,7 %. Kanamunien kulutus kasvoi 5 %. Luomun markkinaosuus kanamunissa on iso, 21 %. Kotimaisuus korostui ruokavalinnoissa, mutta tuonti pysyi silti ennallaan. Ruoan kulutuksen trendit noudattavat kulutuksen yleisiä megatrendejä, joita ovat mm. kestävä kehitys, digitalisaatio ja kotona oleilu. Ruokakaupan toteamia trendejä tällä hetkellä ovat kikherneet, tofu, hamppu, maustekastikkeet, etniset ruuat, harkittu kuluttaminen, vaivattomuus ja nopeus. Ketogeenisen ruokavalion ennustetaan olevan tulossa meillekin. Kalassa ja kasviproteiineissa yhdistyvät kotimaisuus, vastuullisuus ja terveellisyys, joten niiden kulutukselle ennustetaan kasvua.

Koko katsaus löytyy Luonnonvarakeskuksen kotisivuilta, kannattaa tutustua! Suhdannekatsouksessa kerrotaan markkinakatsausten lisäksi myös maatalouden toimintaympäristön muuttumisesta, rakennekehityksestä ja taloudellisesta tilanteesta. Lisäksi erityisteemoina on käsitelty

turvekysymystä ja eläinten hyvinvoinnista kertomista pakkausmerkkintöjen avulla. Raportista löytyy myös katsaus kanamunamarkkinoiden tilanteeseen.

Terhi Latvala, Minna Väre ja Jyrki Niemi (toim.), Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2021, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2021, Luonnonvarakeskus (Luke), Helsinki 2021.